

UČNI NAČRT

PROGRAM WALDORFSKE OSNOVNE ŠOLE:

GLASBENA VZGOJA

KAZALO:

1. OPREDELITEV PREDMETA	2
2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	3
3. OPERATIVNI CILJI PREDMETA	4
3.1 PRVO TRILETJE	4
PRVI RAZRED	6
DRUGI RAZRED	8
TRETJI RAZRED	10
3.2 DRUGO TRILETJE	12
ČETRTI RAZRED	15
PETI RAZRED	17
ŠESTI RAZRED.....	18
3.3 TRETJE TRILETJE	19
SEDMI RAZRED	21
OSMI RAZRED	22
DEVETI RAZRED.....	23
4. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	24

1. OPREDELITEV PREDMETA

Glasba nagovarja ljudi, ki njen jezik doživijo v svojem kulturno–duševnem življenju. Kot v govoru, obstaja tudi v glasbi spoznavno področje, ki je pojmovano kot glasbena teorija in glasbeni stavek, področje občutenja, v katerem je vse v zvezi s harmonijo, dur in mol razpoloženjem, napetostjo in sprostitvijo in neposredno gibalno področje, ki ga srečamo pri ritmiki. Vsa ta področja odsevajo duševno življenje človeka.

Glasba živi v trenutku, nastajanju. Sestavljena je iz prehodov, vmesnega prostora, urejenega toka časa. Na njej lasten način se poraja in izginja, kar pusti za seboj, so notranji vtisi; pričakovanja, izpolnitev in spomin so nje osnovne sile ...

S tega vidika je učni načrt za glasbo še poseben izziv. Če je osnovni pristop k waldorfski vzgoji pedagoški, torej usmerjen k razvoju otroka skozi glasbo, skušamo naravo glasbe uskladiti z naravo otroka. Metoda in vsebina se neločljivo prepletata.

Tako otrokova narava kot čut za glasbo sta izhodišči vsakega učnega načrta za omenjeni predmet. Aktivno prežetje z glasbeno stvarino, izkušnja z izvajanjem, postopno zbujanje glasbenih načel in pristopanje k osnovam znanja, ki temelji na neposredni izkušnji, so glavni temelji pri poučevanju glasbe na waldorfski šoli.

Glasba ne sme biti samo predmet na urniku, temveč mora biti stanje »duha«. To učitelj ustvarja vsako učno uro in pomeni empirično holistično potapljanje v glasbene vsebine. Učenje glasbe je proces, ki vključuje prežetje z glasbo, izkušnjo muzikalnih prvin, odgovornost za glasbeni razvoj in umetnost vzgajanja, saj lahko učni načrt nastane le tako. Naslednji pregled dela je kratek oris, ne več kot sosledje opomnikov, tako da je učitelj glasbe izzvan k čim bolj kreativnemu delu. Podroben načrt bi lahko učitelja peljal k monotonem ponavljanju in nekrektivnem izvajanju pouka glasbe, kar glasba sploh ni.

2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Ker hočemo resnično približati glasbo otrokom ter jim tako dati osnovne izkušnje, zdrave temelje, na katerih se bodo nekateri morda kasneje odločili za glasbeni študij oziroma poklic, se glasbeni pouk dopolnjuje z raznovrstnimi glasbeno-kulturnimi prireditvami in aktivnostmi, kot so npr. pevski zbor, manjše in večje glasbene zasedbe, igranje flavte.

Splošni cilji glasbene vzgoje so:

- približati otrokom svet glasbe na kar najbolj navdušujoč način;
- peti in igrati v skupini in posamezno;
- negovati pozitiven odnos do domače in svetovne glasbene kulture;
- razvijati kritičen odnos do izvajanja in poslušanja glasbe;
- prepoznavati značilnosti posameznih instrumentov, glasbenih zvrsti in programov;
- razvijati glasbene sposobnosti, izvajalske spretnosti (petje in igranje glasbil) in sposobnost izražanja glasbenih doživetij;
- spoznavati glasbeno literaturo, njene ustvarjalce in poustvarjalce;
- razumeti temeljne pojme, dejstva in zakonitosti s področja glasbene umetnosti;
- poznati temeljne značilnosti glasbenih zapisov;
- vzpostaviti odnos do zgodovinskega razvoja glasbe v odnosu do razvoja družbe in tehnologije gradnje glasbenih instrumentov;
- poznati aktualno dogajanje na področju glasbene umetnosti v Sloveniji;
- poznati možnosti šolanja na področju glasbe in nekatere glasbene poklice.

3. OPERATIVNI CILJI PREDMETA

3.1 PRVO TRILETJE

Pripovedke služijo kot ozadje pri poslušanju in občutenju glasbe in so posebno primerne pri vadbi melodije ter tudi pri učenju pesmi in njihovem utrjevanju. Pri prepevanju se učenci gibljejo ob in po glasbi. Glasba ima harmoničen učinek skozi stalno menjavo lastne aktivnosti in poslušanja.

Otroci se izobražujejo v poslušanju in občutenju v okviru pentatonike ter spoznavajo občutek za višino tonov in tonsko kvaliteto. Proti koncu tega triletja se pentatonski prostor razširi v diatoničnega. Začetek spoznavanja notnega črtovja preko barv – otroci “prevedejo” oz. zapišejo poznane pesmi, ki so jih prej igrali na piščal, v notni zapis.

PREDLAGANE VSEBINE:

- seznanjanje z enostavnimi ritmi;
- razširitev obsega pesmi, tudi takšne z osnovnim tonom (e, g);
- na vzdušje vezan prost tonski pogovor;
- petje ljudskih in umetnih pesmi;
- vpeljava notnega zapisa.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- proste melodije v pentatonično odprtem prostoru note A, ki se jih naučijo s posnemanjem;
- učenje igranja na flavto ali otroško harfo;
- vaja gibljivosti prstov na instrumentu;
- instrumentalno delo po skupinah;
- začetno doživetje svetlo–temnih tonov in prehod na prostorsko doživetje visoko – nizko;

- ritem in melodija postajata vedno bolj zavestna;
- enoglasno petje z elementi večglasnosti;
- instrumentalni skupinski pouk, začetek delnega posamičnega pouka;
- spoznavanje različnih vzdušij skozi improvizacijske elemente;
- prepevane pesmi zaigrajo na flavto.

PRVI RAZRED

Posnemanje je pomemben dejavnik pri učenju glasbe, demonstracija pa je najučinkovitejša metoda učenja. V ospredju sta dve metodi: prepevanje in posnemanje. Pri tem učitelj empatično popravlja napake.

Aktivno poslušanje je kultivirano skozi petje in gibanje, s trenutki »čistega« poslušanja. Skupinsko delo je pomembno za kultiviranje socialnosti, solo petje ali igranje pa imata prebujajoč učinek.

PREDLAGANE VSEBINE:

- svobodne, gibljive melodije v pentatoničnem stilu (d, e, g, a, h);
- pridobivanje sposobnosti prstov z uporabo inštrumentov in s prstnimi igrami;
- otroško harfo lahko npr. uporabimo za izkušnjo različnih razpoloženj z improviziranjem.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- učenci se učijo s posnemanjem;
- intonacija je lahko nakazana s fonomimiko;
- poleg petja se vsak otrok po posluhu nauči igrati otroško harfo, liro ali diskantno flavto. Otroci se učijo enostavnih melodij, ki so jih najprej peli;
- uporabijo se lahko naslednji instrumenti: tamburin, gong, okarina, kravji zvonec itn.;
- učenci razvijejo posluš ob poslušanju glasbe, ki jo igra učitelj ali skupina v razredu;
- preprosti ritmi še niso vezani na udarec, ne izvajamo jih ločeno od petja – ploskanje po ritmu, korakanje, hoja ali skakanje, možno je plesanje v krogu;
- priprave so v glavnem namenjene, da bi otrokom kasneje (od tretjega razreda dalje) vzbudili zanimanje za individualne ure iz določenega inštrumenta.

TEMELJNI STANDARDI ZNANJA:

- učenci razvijajo melodični in ritmični posluš;
- prepoznavajo zvočne barve glasbil, pevskih glasov;
- pravilno držijo glasbila in sproščeno igrajo nanje;
- vadijo pevsko dihanje;
- poimenujejo glasbila;
- obvladajo osnovni glasbeni besednjak (koncert itn.).

DRUGI RAZRED

Nadaljuje in stopnjuje se delo iz prvega razreda. Več pozornosti se posveča ritmičnemu elementu. Ritem še vedno ni vezan na udarec ter je sestavni del melodije.

PREDLAGANE VSEBINE:

- predstavimo nove pesmi, tudi takšne, ki se nanašajo na različen čas v dnevu, nekatere imajo latenten element note e in g. Pojemo melodije v območju ene oktave. Repertoar: petje nekaterih tradicionalnih, narodnih pesmi, ki niso nujno omejene na pentatonično lestvico;
- prednostno izkušnjo not, ki jih zaznavamo kot svetle ali temne, nadgradimo tako, da začnemo zaznavati visoke in nizke tone.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- za razvoj posluha se pesmi pojejo ali igrajo na flavto oz. drug inštrument (izmenično aktivno izvajanje glasbe in poslušanje);
- možno postane delo z instrumentalnimi skupinami;
- pogovori o tem, kako se v glasbi kažejo različna razpoloženja;
- s posnemanjem postopoma postaneta ritem in melodija bolj zavestna (npr. otroci naj miže z roko pokažejo višino note itn.);
- ritmične vaje.

TEMELJNI STANDARDI ZNANJA:

- stopnjujejo ritmični in melodični posluh;
- poglobljajo zaznavo zvočnih barv;

- oblikujejo pevski glas;
- stopnjujejo spretnost igranja na instrument;
- širijo glasbeni besednjak;
- poznajo imena instrumentov.

TRETJI RAZRED

Razvitost otrok nam sedaj omogoča, da jim lahko predstavimo notni zapis. Osnovni glas postane bolj očitni v pesmih. Učenec si individualni instrument izbere praviloma v tretjem razredu. Glavni instrumenti so: violina, čelo, klavir, lira in sopran flavta. Predstavimo notni zapis: notno črtovje, violinski ključ. Imaginacijo uporabimo za predstavitev višine notacije: prostor srednjega c. Notacija se na začetku največ uporablja za igranje flavte.

PREDLAGANE VSEBINE:

- enoglasno petje;
- petje dur lestvice;
- poudarek na pesmih s sakralnimi elementi;
- predstavi se diatonična flavta in učenci se naučijo c–dur lestvice. Narodni motivi so dobra podlaga za glasbeni pouk;
- predstavi se violina.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- pentatonična vsebina privede do srednjeveškega razpoloženja in diatonične lestvice;
- delo z instrumentalnimi skupinami se nadaljuje in otroci, ki igrajo individualni inštrument, se vanje vključijo;
- razred posluša nekatere otroke pri igranju skladb, ki so se jih naučili v privatnih lekcijah;
- uporabijo se lahko tolkala npr. zvončki, triangel, zvonovi ipd.;
- melodija tonov je lahko zapisana z metodo slikovnega zapisa.

TEMELJNI STANDARDI ZNANJA:

- poglobljanje zvočne intonacije;
- poglobljajo ritmične in govorne sposobnosti;
- razvijanje glasbenega mišljenja;
- izboljševanje tehnike petja;
- učenci razumejo in uporabljajo več glasbenih pojmov (glas, zvok, ton, tišina).

3.2 DRUGO TRILETJE

V središču je melodično–ritmični zapis. Diatonika daje otroku skozi osnovni ton večjo stabilnost v fizičnem svetu. Če je poslušano 2– ali 3–glasje res dobro naučeno, se lahko priče z učenjem večharmonskih stavkov. Nova zahteva po harmoniji in zanimanje omogočajo, da se veliko in zavestno prepeva, to je neprecenljiva podlaga za kasnejše glasbeno ravnanje. Otrok se mora z vajo naučiti, kako se navaditi na zahteve glasbe. Dragocene glasbene malenkosti se s poslušanjem učijo naprej. Učitelj vse bolj navaja učence na doživetje velike in male terce.

TEMELJNI STANDARDI ZA DRUGO TRILETJE:

- učenci obvladajo repertoar slovenskih ter tujih ljudskih in umetnih pesmi;
- pesmi izvajajo v skupini ali posamezno, eno– ali večglasno;
- igrajo spremljave in skladbe za Orffov inštrumentarij;
- razlikujejo vokalno, instrumentano in vokalno–instrumentalno glasbo;
- prepoznavajo pevske glasove in njihove družine;
- vedo, da je glasba urejena v oblikovnih delih;
- poznajo okvirno orientacijo v notnem zapisu;
- razumejo pomen lestvic ter razlikujejo dur in mol;
- razlikujejo posamezne glasbene zvrsti in žanre;
- pojejo v zboru;
- igrajo v orkestru;
- poglobljajo ritmični in melodični posluš;
- poglobljajo glasbeni spomin;
- izvajajo fonomimiko.

Minimalni standardi se v skladu z razvojem glasbenih sposobnosti pri izvajanju, ustvarjalnosti ter analitični zaznavi preverjajo s petjem ali z igro na Orfovih instrumentih. V ospredju je doživljajsko poslušanje in sprejemanje glasbene literature.

PREDLAGANE VSEBINE:

- narodne pesmi, popotniške, pesmi rokodelcev;
- pesmi, odgovarjajoče letnim časom;
- evropske pesmi;
- večglasni stavki;
- intenzivno zborovsko delo;
- pripovedi iz življenja znanih glasbenikov;
- začetni nauk o intervalih;
- utrjevanje notnih vrednosti;
- enostavni taktovski načini;
- enostavne tonske zvrsti in njihova podobnost, improvizacija enostavnih modulacij;
- durova tonska lestvica;
- kanoni;
- paralelne tonske zvrsti;
- transpozicija melodij;
- zapis improviziranih glasbenih vsebin;
- branje not;
- note v violinskem in basovskem ključu;
- enostavni melodični in ritmični narek.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- osnovno taktiranje;
- flavte in godala spremljajo petje, kar je pomembno za nego skupinskega igranja;
- petje enostavnih pesmi po notnem zapisu;
- večglasno petje;
- spremljava petja z instrumenti;
- prvi triglasni zbori;
- izgradnja instrumentalnega razrednega ali medrazrednega orkestra;
- povezava glasbe z gibanjem v pevski igri, pri ljudskih plesih in evritmiji;
- razredni oz. medrazredni instrumentalni orkester.

ČETRTI RAZRED

V povezavi z učenjem ulomkov pri matematiki je poudarek na dolžini not. Učenci napišejo tisto, kar so slišali, potem to zapojejo, spoznajo pa tudi intervale. Učenčev občutek za glasbo ima sedaj osnovo v diatoničnem načinu igranja, petja. Ob koncu četrtega razreda so učenke in učenci sposobni brati in pisati preproste melodije.

PREDLAGANE VSEBINE:

- izvajanje narodnih in pesmi drugih dežel, popotniške, trgovske in pesmi, ki se povezujejo z različnim časom dneva in letnimi časi – branje not teh pesmi. Poudarek je na močnih ritmično–modalnih pesmih. Repertoar vključuje umetniško komponirano glasbo, primerno za učenčeva leta (npr. Papageno's bird – catching song iz Mozartove Čarobne piščali, John he was a piper's son is Beggar's Opera, Schubertov Das Wandern is Die Schone Mullerin);
- zgodbe (kratke epizode) iz življenja skladateljev;
- prvi študij intervalov;
- tonska trajanja;
- enostavni modeli ritma in osnove dirigiranja.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- *petje po notah. Veliko vaje je treba, da dosežemo zahtevani nivo;*
- *začetek petja v kanonu, deskantu in učenje venčkov pesmi;*
- učence, ki igrajo razne inštrumente, učitelj integrira v redno orkestrsko delo. Flavte in godala se pridružijo petju in so zelo pomembni za nego ustvarjanja glasbe v skupini. Melodično in ritmično poznavanje not. Branje notacije s table prehaja na branje z

lista. Dvo- in troglasno igranje na flavto (brez petja). Spoznavanje godal in načina prstnega igranja pri violini;

- dirigiranje: učenci naj imajo priložnost voditi – dirigirati razred pri skladbah, ki imajo enostaven ritem. Na tej ravni je poudarek na ohranjanju ritma, in sicer brez not, omeji pa se na skladbe, ki jih že poznajo.

PETI RAZRED

Po vadbi dvo in troglasnega petja se lahko poskusi tudi z več kot tremi glasovi. Učencem se prebudi potreba po harmoniji in to nam omogoča lepo prepevanje z njimi, kar vzpostavi neprecenljiv temelj za vsako kasnejšo glasbeno aktivnost. Nadaljujemo z učenjem glasbe s poslušanjem. Repertoarju dodamo nove pesmi.

PREDLAGANE VSEBINE:

- prepoznavanje zapisa osnovne melodije, ključev, višajev, nižajev;
- zapisi glasbenih ključev;
- improviziranje;
- vaje za spoznavanje različnih tonskih načinov;
- spoznavanje tonike, subdominante in dominante;
- pridobivanje znanja o glasbeni terminologiji.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- predstavitev enostavnih oblik pesmi;
- učitelj uporabi narodne balade za vadbo pesmi s harmonično spremljavo v izmeničnem poslušanju in petju;
- dvo- in troglasno petje brez spremljave;
- vadba vključuje poimenovanje različnih intervalov, petje nižjih intervalov vse do čiste kvinte, preučujemo in vadimo diatonične lestvice;
- prvi poskusi troglasnega petja;
- sestava razrednega orkestra (če je možno, se sestavi orkester od 3. do 6. razreda);
- godala: predstavitev viole in čela tistim, za katere se odloči učitelj s predčasnim posvetovanjem s starši.

ŠESTI RAZRED

Ure naraščajoče vodijo do estetske precenitve, presoje glasbe. V šestem razredu učitelj prvič predstavi opero. Učenci pojejo v šolskem zboru. Fizikalni aspekt glasbe spoznavajo pri pouku fizike (vibracija različnih materialov).

PREDLAGANE VSEBINE:

- ljudski plesi;
- z glasbo preidemo do gibanja skozi narodne plese;
- narodne pesmi in balade v večglasnem petju;
- predstavitev pihalnih instrumentov;
- nadaljevanje študija glasbene teorije, intervalov, oktave, durove in molove lestvice, zmanjšani durovi in molovi akordi, modalne lestvice, velika septima;
- razširjanje znanja o inštrumentih (tolkala, pihala, orkestralna);
- delo z vzporednimi ključi in branje notnih ključev;
- transpozicija melodij.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- intenzivno zborovsko delo;
- nekateri učenci začnejo v šolskem orkestru igrati trobila in lesena pihala;
- instrumentalne skupine ali razredni orkester, po možnosti orkester od 3. do 6. razreda;
- ustvariti melodije skozi improvizacijo in zapis le-teh.

3.3 TRETJE TRILETJE

Naš cilj je, da učenke in učenci ob glasbi doživljajo veselje. Glasba je sama sebi namen in takšno jo doživljajo tudi otroci. Glasbeno misel vpeljemo v enostavnih oblikah. Veliko vlogo imata karakter glasbenega dela (npr. Beethoven ali Haydn) in ritem, ki je vezan na takt. Nadaljevanje in nadgradnja zmožnosti dajati glasbene sodbe. Obravnavane so lahko tudi karakteristike in vprašanja v zvezi z glasbenim stilom. S pomočjo solo petja pesmi in romantičnih balad lahko razvijamo občutek za resničnost, samoto in individualnost. Na poseben način je kot iskanje lastnega duhovnega izraza in najdba sredine (problem tritonusa) poudarjeno doživetje oktave. Pozornost posvetimo mutirajočim glasovom.

PREDLAGANE VSEBINE:

- balade;
- pesmi iz tujih dežel;
- dvo- do štiriglasno petje, spremljano tudi z instrumenti;
- monodramatske balade;
- kontrast dur – mol;
- petje pesmi v tujih jezikih;
- razredni oz. medrazredni instrumentalni orkester;
- priprava in obdelava glasbenih del za nastope;
- doživljanje intervalov v kromatskem območju;
- ritmične improvizacije;
- biografije pomembnih skladateljev;
- nauk o melodijah;
- ritmični in melodični glasbeni nareki;
- karakterizacija, primerjava in razvrstitev glasbenih del;
- iskanje povezav med zgodovino in umetnostjo;

- fenomeni moderne glasbe;
- spoznavanje glasbenih oblik.

TEMELJNI STANDARDI ZNANJA:

- učenci obvladajo repertoar pesmi iz slovenske in tuje ljudske ter umetne glasbene zakladnice;
- obvladajo repertoar spremljav in skladb za Orffov instrumentarij;
- poznajo skladbe različnih oblik in vsebin za vokalne instrumentalne in vokalno-instrumentalne zasedbe;
- poznajo temeljne značilnosti glasbenega razvoja ter glasbeno sedanost v svetovnem in slovenskem prostoru, poimenujemo stilna obdobja;
- poznajo nekaj del domačih in tujih ustvarjalcev določenih obdobj ter sodobne poustvarjalce;
- poznajo različne glasbene zvrsti in žanre (ljudsko, umetno, glasbeno gledališko, filmsko, plesno, jazz, popularno glasbo);
- poznajo imena glasbenih oblik;
- razlikujejo absolutno in programsko glasbo,

MINIMALNI STANDARDI znanja poudarjajo glasbeno recepcijo in prepoznavanje glasbene literature v povezavi z nakazanimi glasbenimi pojmi.

SEDMI RAZRED

Učenci naj uživajo ob glasbi. Pomagamo jim, da do nje vzpostavijo kritičen pristop. Začenjajo se učiti, kako naj razlikujejo stile, posebnosti in značilnosti različnih skladateljev kot npr. od Haydna do Beethovna. Učencem nudimo na izbiro širok spekter glasbe, spodbujamo jih tudi, da obišejo razne koncerte. Ritem postane vse bolj povezan z udarci. Nega glasu je v tej dobi zelo pomembna, zlasti pri fantih.

PREDLAGANE VSEBINE:

- balade v stilu retoričnega vprašanja in odgovora (npr. Carl Loewe, Robert Schumann);
- glasbi z različnih delov sveta se približamo skozi pesmi raznih kultur, ki so v povezavi s predmetom geografije;
- literatura je še vedno predvsem baročna (Purcell, Telemann, pred klasično – Bach and sons in klasika – Mozart, Haydn);
- spoznavanje intervalov v kromatični lestvici;
- spoznavanje življenja pomembnih skladateljev.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- dueti, klavirska spremljava;
- enostavne arije, vključno s skladbo iz opere npr. Čarobna piščal;
- instrumentalne skupine, razredni ali tudi šolski orkester;
- spoznavanje, učenje kitare;
- ritmična improvizacija.

OSMI RAZRED

Učitelj pri učencih še naprej goji navdušenje nad glasbo in presojo. Z učenci se pogovarja o vprašanih glasbenega stila in značaja. Pomembna skrb je namenjena fantovskim glasovom, ki še vedno niso izoblikovani.

PREDLAGANE VSEBINE:

- dvoglasja do štiriglasja, a capella in s spremljavo. Med drugim: stare polifone ljudske pesmi, pesmi o smrti, sodobne družbeno angažirane ter pesmi z močnimi ritmi. Prav tako so za to starost primerne pesmi humornega značaja, črnske duhovne pesmi, balade, samospevi s klavirsko spremljavo (Mendelssohn in Brahms);
- teorija melodije (pristne in neizvirne melodije): improvizacije.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- ustvarjanje glasbe npr. za gledališko igro v razredu.

DEVETI RAZRED

Občutja iskanja resnice, osamljenosti in rastočega samozavedanja lahko zadosti s samospevi in baladami iz romantičnega obdobja. Poudarjena je izkušnja oktave kot iskanje lastnih duhovnih vprašanj in odkritja svojega središča (problem tritonusa).

PREDLAGANE VSEBINE:

- melodramatične balade (Schubert: Zimsko popotovanje);
- kontrastiranje dura in mola;
- ritmični in melodični narek, ritmična ter improvizacija kadenc;
- nadaljevanje poučevanja biografij.

GLASBENE DEJAVNOSTI:

- igranje katere od priredb romantičnih orkestralnih del (Schubertove uverture, Čajkovski: Labodje jezero ali pa skladbe iz njegove zbirke Skladbe za mladino);
- ustvarjanje glasbe npr. za gledališko igro, za kulturne prireditve ipd.

4. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Od 1. do približno 9. leta gradijo duševne moči otroka – mišljenje, čutenje in volja – celoto in se še ne pojavljajo ločeno. Eno učinkuje v drugem. V glasbenem izražanju t. i. občutenja kvinte najdemo enakosti z duševnim položajem otroka. Znotraj tega občutenja (nanaša se na kvaliteto intervala kvinte) so melodija, harmonija in ritem medsebojno prepleteni. Harmonskih akordov še ni, prav tako malo je osnovnega tona in ritma, ki je vezan na takt. Melodija se giblje prosto okoli središčnega tona. Zlasti pri pentatoniki melodija nima vodilnega tona in ni vezana na osnovni ton, zato naj bi se prosto nihajoči ritem orientiral na kvalitete vdiha in izdiha. Tu kaže opozoriti na to, kar je zapisano v učnem načrtu 1. do 3. razreda o povezanosti glasbe in slikanja; pri slikanju gre na tej stopnji za barvne zvoke, pri glasbi za zvočne barve t. i. kvintnega občutenja.

To, zaradi česar danes brez besed obstanemo pred pojavi današnje aktualne glasbe, je povezano z našimi navadami poslušanja le-te. Zelo dolgo smo bili namreč navajeni na klasično, pozneje pa na romantično osnovno harmonsko razumevanje glasbe. Moderna tonalna glasbena govorica nam ostane tako dolgo tuja, dokler posegamo po stvarnih (predmetnih) glasbenih izjavah.

Kot je opazovalec neke abstraktne umetnine nagovorjen, da je pri opazovanju sam ustvarjalen in pri nastajanju slike zmožen sooblikovati, tako mora biti tudi poslušalec moderne glasbene kompozicije zrel. Sodoben poslušalec je izzvan, da zraven muzicira, postati mora glasbenik. Če naj torej pouk umetnosti vodi k razumevanju sodobnega umetnostnega ustvarjanja, mora nastajajočega umetnika seznaniti z elementarnimi, v tem primeru glasbenimi pojavi, saj samo tako lahko danes razumemo umetnost.

Če je torej izhodiščna točka v občutenju kvinte, potem se organi lahko gradijo, razvijajo, kar je pozneje nujno potrebno pri dojetanju sodobnega, modernega. Po 9. letu se pri otroku zgodi prelom. Ni več harmonije in začenja se obrat k zemlji, materialnemu. Da se lahko tu

orientiramo, je treba seči v preteklost, saj lahko le tako do neke mere razumemo sedanost. Išče se tradicionalno, naslanjajoče se na terco. K vodilnemu (osnovnemu) tonu in k ritmično urejenemu, na takt vezanemu muziciranju, dodamo še didaktični pomen. Če je prej učitelj glasbe delal tako, da je izhajal iz otroka, sedaj otroka vodi k nastali glasbi; za učitelja pomeni pripraviti prehod od "poje v meni" k "jaz pojem" in to gojiti pri uri glasbe. Pri igranju z instrumenti je glasbo treba razumeti kot nekaj objektivnega.

Ker se glasba odslikava v človekovi duši, je zato tudi dobro terapevtsko sredstvo za izravnavanje enostranskosti duševne konfiguracije, kot je na primer temperament. To je mogoče doseči preko izbire inštrumenta: tolkala pomagajo (ustvarjajo „ritmični red“) urejati ritem, godala vzgajajo sigurnost v oblikovanju in ustvarjanju (enega tona), prav tako delujejo regulirajoče na dihanje. Pri pihalih je potrebno zavestno, ciljno in natančno delovanje. Pomembno je, da glasba ni iztrgana iz življenja, ampak jo je treba razumeti kot nekaj elementarno človeškega. Da je sposobnost povezana z vajo, spozna otrok pri igri z instrumenti: plačilo za vajo vsekakor ni spričevalo oz. pohvala, ampak lepota sama. Pri ustvarjanju lepega se naj mlad človek notranje občuti in preizkuša. Pri glasbi je drugače kot pri plastičnem oblikovanju, saj gre za aktivno, prebujeno, sočasno nastajanje in popravljanje tega. Tako nudi pouk glasbe osnovno izkušnjo, kako vzbuditi interes.